

Terijoen historiaa

Veli-Pekka Sévon

Erään selityksen mukaan Terijoki olisi saanut nimensä kylän läpi virtaavasta purosta. Alkuaan puron nimi oli ollut Tervajoki ja kylää kutsuttiinkin Tervajoeksi aina 1600-luvulle asti. Paikkakuntalaiset puhuivat Terjoesta. Ruotsinkieliset kirjurit eivät tunteneet nimen alkuperää eivätkä paikkakunnan murretta, jolloin he luulivat, että kyseessä oli Terijoki ja vakiinnuttivat tämän muodon viralliseen käyttöön.

Terijoen kylä kuului Kivennavan pitäjään aina vuoteen 1909, jolloin se itsenäistyi omaksi pitäjäkseen. Aluksi Terijoen pitäjään kuului vain Terijoki ja Kellomäki. Muut kylät liittyivät Terijokeen myöhemmin siten, että Talvisodan alla Terijoen pitäjään kuuluivat seuraavat kylät: Terijoki, Kellomäki, Kuokkala, Haapala, Puhtula ja Tyrisevä. Terijoen kylä jakaantui vielä Käkösenpäähän, Keskikylään, Ollinpäähän ja Koi-vikkoon. Kuokkalan kylä jakaantui Länsikuokkalaan, Ollilaan ja Peräkuokkalaan, jonka itäisin osa oli Rajajoki. Haapala jakaantui kolmeen kyläkuntaan, joita olivat Pullinen, Tulokas ja Luutahäntä.

Terijoen kiivas taloudellinen kehitys alkoi, kun Riihimäeltä Viipurin kautta Pietariin vievä junarata valmistui vuonna 1870. Tällöin Pietarista alkoi virrata Terijoelle kesävieraita ja siten alkoi ensimmäinen huvilakausi. Alueen voimakas kehitys houkutteli työvoimaa ja yrittäjiä muualta Suomesta että muualta keisarikunnasta. Terijoki oli niin suosittu kesänviettopaikka, että vuonna 1914 arvioitiin pitäjän alueella olleen jopa noin 70.000 kesävierasta. Venäjän vallankumouksen ja Suomen itsenäistymisen seurauksena raja sulkeutui ja kesävieraiden virta Pietarista tyrehtyi. Huvilat tyhjenivät ja autioituvat.

Hetken hiljaiselon jälkeen Terijoen tyhjiksi jääneet huvilat ja hiekkarannat täyttyivät muualta Suomesta tulleista kesävieraista ja alkoi toinen huvilakausi. Terijoki tunnettiin 1930-luvulla ”Suomen Rivierana” ja oli erittäin suosittu matkailukohde, hienon hiekkarannan lisäksi turisteja houkutteli paikkakunnalle Rajajoki ja lähipitäjien eksoottiset kohteet kuten Inon linnoituksen rauniot, Raivolan lehtikuusimetsä ja Lintulan luostari. Terijoki oli suosittu lomakohde etenkin taiteilijoiden ja kirjailijoiden keskuudessa.

Suomen itsenäisyyden aikana, varsinkin 1930-luvulla, matkailu ja siihen liittyvät palveluammatit toivat vaurautta pitäjään. Matkailun lisäksi terijokelaiset hankkivat elantonsa maa- ja metsätaloudesta sekä pienteollisuudesta. Raja ja rautatie sekä Terijoen varuskunta olivat merkittäviä työllistäjiä alueella. Terijoen ilmasto oli erittäin suotuista puutarhaviljelylle ja Terijoella oli useita ammattipuutarhureita ja kotipuutarhoissa kasvatettiin ainakin hedelmäpuita, mansikkaa ja marjapensaita.

Terijoen kehitys pysähtyi syksyyn 1939. Uhkaavan tilanteen takia aloitettiin loka-kuussa siviiliväestön evakuointi muualle Suomeen. Marraskuun lopussa Terijoella arvioitiin olleen enää noin 300 siviilihenkilöä. Talvisodan sytyttyä Terijoen alueella käytiin parin vuorokauden aikana kiivaita taisteluita ja viimeiset suomalaiset sotilaat poistuivat pitäjän alueelta joulukuun ensimmäisen päivän iltana. Jatkosodassa Terijoki

valloitettiin nopeasti takaisin elokuun 1941 lopussa, mutta siviiliväestölle, Puhulan kylän asukkaita lukuun ottamatta, ei paluuta enää kotiin ollut.

Kesäkuussa 1944 Terijoki menetettiin suurhyökkäyksen alettua ja takaisin kotiin palanneet joutuivat jälleen evakon tielle. Toisen maailmansodan jälkeen uudet isännät antoivat Terijoelle nimen Zelenogorsk